

การเป่าแคนโดยใช้ K6 MODEL Playing Kean using the K6 MODEL

ARTICLE INFO

Article history:

Received 21 January 2021

Revised 31 March 2021

Accepted 5 April 2021

Available Online 5 April 2021

กฤษฎี ไพรัตน์สกุล^{1,*}

Krit Piratanatsakul^{1,*}

ABSTRACT

Playing a Kean (bamboo mouth organ) is an Advanced Art; the player needs to have a clear understanding of the performance to convey the melody, the style, and the emotional song that the author has written. The Kean is a musical instrument that can be a solo performance and orchestral; and most importantly, it's played to convey sentiment and emotion of songs between the folk song and the international song is well blends harmoniously. The purpose of this article was to offer easily blowing Kean using the K6 model technique consisted of knowing on 1) the instruments, 2) the music notes, 3) the principle of practices, 4) know about how to maintain the musical instruments, 5) know about how to develop skills, and 6) know the merit of the teacher who teaches them. The principles and steps showed that this model encourages students to improve their skill in playing Kean in a short period of learning and relaying music mood made musical aesthetics.

KEYWORDS: PLAY KEAN / KEAN / K6 MODEL / PROCESS SKILL

¹ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกัลยาณวัตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ขอนแก่น, ประเทศไทย

Senior Professional Level Teachers, Kanlayanawat School, Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office, Thailand.

* Corresponding author; **E-mail address:** Krit@kw.ac.th

doi: 10.14456/joe.2020.103

บทคัดย่อ

การเป่าแคนเป็นศิลปะชั้นสูงที่ผู้เป่าจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติอย่างชัดเจน การบรรเลงนั้นเพื่อให้สื่อถึงท่วงทำนอง สีลา อารมณ์ ความรู้สึก ของบทเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ไว้ แคนเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงได้ทั้งเดี่ยว บรรเลงรวมวง และที่สำคัญสามารถบรรเลงเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของบทเพลงระหว่างดนตรีพื้นเมืองอีสานกับเครื่องดนตรีสากลให้ผสมผสานกลมกลืนได้เป็นอย่างดี บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเทคนิคการเป่าแคนอย่างง่าย โดยใช้ K6 MODEL ซึ่งประกอบด้วย 1) รู้เครื่องดนตรี 2) รู้โน้ตเพลง 3) รู้หลักการปฏิบัติ 4) รู้รักษาเครื่องดนตรี 5) รู้พัฒนาฝีมือ และ 6) รู้คุณค่าที่สั่งสอนด้วยหลักการและขั้นตอนดังกล่าว ส่งเสริมศักยภาพให้ผู้เรียนเป่าแคนเป็นในระยะเวลาอันสั้นและถ่ายทอดอารมณ์เพลงให้เกิดสุนทรีภาพด้านจิตศิลป์

คำสำคัญ: การเป่าแคน / แคน / K6 MODEL / ทักษะกระบวนการปฏิบัติ

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติ และในช่วงวัยให้ทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้องและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม ผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษา และอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

เป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีความต้องการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้วิชาการและวิชาชีพในเชิงปฏิบัติจริง การสร้างคุณลักษณะผู้ประกอบการ ความสามารถด้านภาษา และวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรม สันติวิธีในการแก้ปัญหา ค่านิยมไทย ประเพณี และวัฒนธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยรวมทั้งจิตสำนึกด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพัฒนาโดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัย จิตอาสา สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัยและเน้นพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านศิลปะ และด้านภาษาต่างประเทศ สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิต และทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2562-2565, 2560) เช่นเดียวกับโรงเรียนกัลยาณวัตร มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งร่างกายความรู้ คุณธรรม เน้นผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นรักสิ่งแวดล้อมเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีพ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพเป็นพลโลก สามารถศึกษาต่อและประกอบ (โรงเรียนกัลยาณวัตร, 2562)

จากรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนกัลยาณวัตร ปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา ซึ่งให้เห็นถึงจุดที่ควรพัฒนา 1) ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามระดับชั้น โดยครูผู้สอนได้จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นกระบวนการปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สอนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายและใช้สื่อวัตกรรมการที่ทันสมัย 2) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะรายวิชา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา ศิลปะ และการงานอาชีพและเทคโนโลยี 3) การลดจำนวนร้อยละของผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น ควรมีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อที่หลากหลายให้มากขึ้นและทั่วถึงทุกคน (โรงเรียนกัลยาณวัตร, 2562) จากสภาพปัญหาการเรียนการสอนรายวิชาดนตรีพื้นเมืองโรงเรียนกัลยาณวัตร ปัญหาที่พบ คือ 1) นักเรียนขาดแรงจูงใจและสิ่งเร้ากระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้านทักษะดนตรี 2) นักเรียนขาดหลักในการปฏิบัติเครื่องดนตรีอย่างแท้จริงก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติเครื่องดนตรี ทำให้การปฏิบัติล่าช้า 3) ขาดสื่อการเรียนการสอนด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 4) นักเรียนมีความวิตกกังวลเมื่อจะปฏิบัติเครื่องดนตรี ขาดความมั่นใจที่เรียนปฏิบัติดนตรี 5) ขาดความรู้ความเข้าใจในการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี ทำนองเดียวกับการศึกษาของ วังนกร สารแหวีระกุล (2560) ปัญหาการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีพื้นบ้านปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/12 โรงเรียนชุมแพศึกษา พบว่า การเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีพื้นบ้านปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/12 เป็นห้องเรียนโปรแกรมวิชาศิลปะ การงานอาชีพ เนื้อหารายวิชาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอีสาน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ยอมเปิดรับความรู้ที่ครูสอน ไม่สนใจ และไม่ให้ความสำคัญรวมไปถึงครูผู้สอนไม่สามารถดูแลและควบคุมการปฏิบัติของนักเรียนทั้งหมดในเวลาเดียวกัน นอกจากนั้นยังพบว่า เทคนิคการสอนแบบที่ใช้ในการสอนเป็นวิธีแบบดั้งเดิมที่สืบทอด และได้รับการถ่ายทอดกันมาจากครูที่เป็นปราชญ์ทางดนตรีพื้นบ้านที่มีอายุมากแล้ว จึงส่งผลให้การเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านเป็นไปด้วยความล่าช้า ส่งผลทำให้นักเรียนจำโน้ตเพลงหรือท่วงโน้ตเพลงไม่ได้ และที่สุดนักเรียนไม่สามารถปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านได้

การจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีเพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนกัลยาณวัตร พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสภาพการในปัจจุบัน จำเป็นต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทางด้านทฤษฎีดนตรีและทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี ผู้นิพนธ์ได้สังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) Zoltan Kodaly (1882-1967) โดยมีหลักการสอนดนตรี เน้นการร้องเพลงเป็นหลัก จัดลำดับเนื้อหา และกิจกรรมดนตรีให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน โดยมีขั้นตอนจากง่ายไปหายาก 2) ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2544) โดยมีหลักการดังนี้ (1) มีทักษะพื้นฐานด้านดนตรี (2) ทักษะการฝึกซ้อมและพัฒนาทักษะการบรรเลงดนตรี (3) ทักษะการแสดง (4) ประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงแก้ไข และ (5) พัฒนาทักษะการบรรเลงดนตรี 3) ทักษะกระบวนการปฏิบัติ ประกอบด้วย (1) สังเกตรับรู้ (2) ปฏิบัติตามแบบ (3) ปฏิบัติโดยไม่มีแบบ (4) ฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ และ 4) ประเมินผลการสอนดนตรีของผู้เขียน ดังนี้ (1) รู้เครื่องดนตรี (2) รู้โน้ตเพลง (3) รู้การปฏิบัติ (4) รู้การเก็บรักษา (5) รู้พัฒนาฝีมือ และ (6) รู้คุณค่าครูที่สั่งสอน จึงได้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ K6 Model ประกอบด้วย (1) รู้เครื่องดนตรี (2) รู้โน้ตเพลง (3) รู้หลักการปฏิบัติ ได้แก่ (3.1) สังเกตรับรู้ (3.2) ปฏิบัติตามแบบ (3.3) ปฏิบัติโดยไม่มีแบบ

(3.4) ฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ (3.5) ประเมินผลทักษะทางดนตรี (4) รู้รักษาเครื่องดนตรี (5) รู้พัฒนาฝีมือ และ (6) รู้คุณค่าที่สั่งสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีเทคนิคการปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยเฉพาะเครื่องดนตรีแคนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิเชิงลึกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบการจัดการในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาสาขาการจัดการการกีฬาด้วยการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งให้ผู้สัมภาษณ์ได้มีอิสระในการให้รายละเอียดอื่น ๆ เพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ หากความสอดคล้องเมื่อได้ข้อมูลจากผู้ทรงวุฒิ 9 คน แล้วนำมายืนยันอีก 6 คน แล้วทำการสรุปแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อโดยมีเฉลี่ยค่าเท่ากับ 4.55

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีและการเป่าแคน

หลักฐานทางโบราณคดีเกี่ยวกับแคนเก่าแก่ที่สุดในสมัยยุคโลหะที่เรียกว่า “วัฒนธรรมทองซอน” พบที่เมืองคอนซอน ริมแม่น้ำซองมา ประเทศเวียดนาม อายุประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว ซึ่งพบทั้งที่เป็นกลองและขวานสำริดขนาดเล็กเป็นลวดลายรูปคนกำลังเป่าแคน นอกจากนี้ที่เมืองคุนหมิงมณฑลยูนนาน ประเทศจีนยังค้นพบน้ำเต้าสำริด ซึ่งเป็นน้ำเต้าแคน ชนิดแคน 5 แคน 6 และแคน 7 มีอายุไม่ต่ำกว่า 2,500 ปี (สุจิตต์วงศ์เทศ, 2551)

ลักษณะทางกายภาพของแคนมีส่วนประกอบ 5 อย่าง ได้แก่ ไม้ไผ่เรียกกันว่าไม้เฮี้ย ลิ้นโลหะเต้าแคน ชันโรง ดอกหรือปอ และไม้กั้น ลูกแคนมีเส้นผ่าศูนย์กลางของแต่ละลูก 1 เซนติเมตร ความยาวของลูกแคน แล้วแต่จะกำหนดระดับเสียง เช่น แคนขนาดเล็กมีความยาวประมาณ 40 เซนติเมตร และแคนขนาดใหญ่มีความยาวถึง 3.50 เมตร แต่แคนที่นิยมทั่วไปเป็นแคนขนาดกลาง มีความยาวประมาณ 1 เมตร ถึง 1.5 เมตรโดยประมาณ ส่วนประกอบของแคนมีดังนี้ 1) ลูกแคนหรือกู่แคน หมายถึง ไม้ไผ่แต่ละลำลูกแคน 2) เต้าแคน คือ ส่วนที่ใช้ประกอบลูกแคนระดับลิ้นไว้ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง 3) ชันโรงเป็นวัตถุเหนียวสีน้ำตาลแก่ได้จากรังของแมลงชนิดหนึ่งคล้ายผึ้งแต่ตัวเล็กกว่า ชาวบ้านเรียกวัตถุนี้ว่า “ขี้สูด” 4) ดอกหรือปอใช้สำหรับมัดแคน เพื่อให้ลูกแคนคงรูปและมีความแน่นหนาคงทน ประเภทของแคน แบ่งเป็นดังนี้ 1) แคน 6 เป็นแคนขนาดเล็กประกอบด้วยลูกแคน 6 ลูกเรียงกันอยู่ในเต้าแคนเป็น 2 แถว ๆ ละ 3 ลูก มีระดับเสียงไม่ครบชั้นใช้บรรเลงเพลงพื้นบ้านได้บ้าง ส่วนมากใช้เป็นของเล่นของเด็กเล่น 2) แคน 7 ประกอบด้วยลูกแคน 14 ลูกเรียงกันเป็น 2 แถว ๆ ละ 7 ลูก แคน 7 เสียงครบตามหลักสากล 3) แคน 8 ประกอบด้วยลูกแคน 16 ลูกเรียงกันเป็น 2 แถว ๆ ละ 8 ลูก มีเสียงครบตามแนวดนตรีสากล และ 4) แคน 9 ประกอบด้วยลูกแคน 18 ลูกเรียงกันเป็น 2 แถว ๆ ละ 9 ลูก มีเสียงครบตามแนวดนตรีสากล ระดับเสียงค่อนข้างทุ้มต่ำ (สนอง คลังพระศรี, 2549)

แคนมีอัตลักษณ์พิเศษในตัว คือสามารถดำเนินทำนองและดำเนินเสียงประสานไปพร้อมกัน แคนจึงเป็นผลผลิตทางสังคมและวัฒนธรรมที่อาศัยการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งมายังอีกรุ่นหนึ่ง โดยได้รับการถ่ายทอดจนสามารถพัฒนาวิธีการบรรเลงที่เป็นระบบระเบียบมีความซับซ้อนมาจนถึงปัจจุบัน แคนเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นวิชาเอกสำหรับสอนในสถาบันการศึกษา และสอนในโรงเรียนเป็นวิชาเลือกเสรีให้กับผู้ที่สนใจทำให้นักเรียนสามารถบรรเลงแคนแบบพื้นฐานและบทเพลงเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง ผู้บรรเลงแคนจะต้องเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะพื้นฐานสำหรับการเป่าแคน การไล่โน้ต การเป่าโน้ต เสียงสั้นเสียงยาว และวิธีการเป่าทำนองเพลงง่าย ๆ ไปจนถึงทักษะการดันกลองสด (สนอง คลังพระศรี, 2554) การถ่ายทอดการบรรเลงแคนของครูสมบัติ สิมหาล้า มีหลักการสอนที่สำคัญ 4 ประการ คือ สอนตามระดับความสามารถของผู้เรียน สอนวิธีการบรรเลง สอนบทเพลง สอนทักษะอย่าง

เป็นขั้นตอนโดยการสอนแบบมุขปาฐะ ด้วยการอธิบาย สาธิต อุปมา อุปมัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน วิธีการสอนและขั้นการฝึกทักษะ สรุปได้ดังนี้ คือ ขั้นที่ 1 รู้จักผู้เรียน เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้สอนทำความเข้าใจและทำความรู้จักกับผู้เรียน ขั้นที่ 2 พื้นฐานการจับแคนและท่าทางในการบรรเลงแคน ขั้นที่ 3 การใช้ลิ้นในการตัดลม ขั้นที่ 4 การแบ่งหน้าที่ของนิ้วและการไล่โน้ต และขั้นที่ 5 ฝึกเทคนิคและการสร้างเสียงต่าง ๆ (สรารุณี สีหาโคตร, 2557)

ตารางที่ 1 สังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีการเรียนสอนดนตรีโดยใช้ K6 Model ที่นำมาใช้ในการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีและการเป่าแคน

Zoltan Kodaly อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, (2537)	ณรุทธ์ สุทธจิตต์, (2544)	ประสบการณ์การสอน ปฏิบัติเครื่องดนตรี ผู้ศึกษา	ผลการสังเคราะห์
1.สอนการร้องเพลง 2.อ่านโน้ตเพลง 3.ใช้สัญญาณมือ 4.ฟังดนตรีแล้วร้อง และเล่นดนตรี	1.มีดนตรีการ ทักษะพื้นฐาน ด้านดนตรี 2.ทักษะการฝึกซ้อม และพัฒนาทักษะ การบรรเลงดนตรี 3.ทักษะการแสดง 4.ประเมินตนเองเพื่อ ปรับปรุงแก้ไข 5.พัฒนาทักษะการบรรเลง ดนตรี	1.รู้เครื่องดนตรี 2.รู้โน้ตเพลง 3.รู้การปฏิบัติ 4.รู้การเก็บรักษา 5.รู้พัฒนาฝีมือ 6.รู้คุณครูที่สั่งสอน	1.รู้เครื่องดนตรี 2.รู้โน้ตเพลง 3.รู้การปฏิบัติ 4.รู้การเก็บรักษา 5.รู้พัฒนาฝีมือ 6.รู้คุณครูที่สั่งสอน

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎี K6 Model ของ Zoltan Kodaly (1974 อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537), ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2544) และประสบการณ์การสอนปฏิบัติเครื่องดนตรีผู้ศึกษาสามารถสรุปแนวคิดและทฤษฎีการสอนดนตรีโดยใช้ K6 Model คือ 1) รู้เครื่องดนตรี 2) รู้เครื่องดนตรี 3) รู้การปฏิบัติ 4) รู้การเก็บรักษา 5) รู้พัฒนาฝีมือ 6) รู้คุณครูที่สั่งสอน หลักการและแนวคิดการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยใช้ K6 MODEL อาศัยแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) รู้เครื่องดนตรี (Know Instruments) เป็นการศึกษาธรรมชาติของเครื่องดนตรีที่เราจะบรรเลงโดยรู้วิธีการบรรเลง เช่น โดยการตีตี สี ตี เป่า เทคนิคการบรรเลงที่ให้เสียงไพเราะมีคุณภาพ ให้เสียงสั้น เสียงยาว เสียงกังวาน ลูกเล่น เทคนิคพิเศษและรู้ตำแหน่งเสียง ของเครื่องดนตรีเช่น ตำแหน่งเสียง โด เร มี ฟา เป็นต้น วางมือตำแหน่งนี้ หรือเคาะตำแหน่งนี้เป็นเสียงอะไร มีเทคนิคพิเศษการบรรเลงอย่างไร เป็นต้น วิธีการสอนเป่าแคนนั้นครูทำการสอนโดยการสาธิตให้ผู้เรียนดู โดยไล่โน้ตเปิดปิดให้ถูกต้องตามเสียง ซึ่งครูจะเป็นผู้ปฏิบัติให้ดูเป็นพยางค์ ผู้เรียนจะเลียนแบบการปฏิบัติไปจนเกิดความชำนาญ

2) รู้โน้ตเพลง (Know Music Notation) เป็นการศึกษาโน้ตเพลงที่จะปฏิบัติอาจเป็นการนัดหมายกันก่อนการปฏิบัติสมัยก่อนไม่มีการบันทึกโน้ตกันนัดหมายกันโดยเอาปากว่าตามกันหรือเล่นตามกัน คือผู้สอนเล่นอีกเครื่องหนึ่งแล้วผู้เรียน เล่นอีกเครื่องหนึ่งเพื่อเล่นตามผู้สอน หรือผู้สอนอาจใช้ปากว่าเป็นทำนองเพลง แล้วผู้เรียนก็เล่นตาม ซึ่งโน้ตเพลงใช้เป็นแบบมาตรฐานเรียกว่า โน้ตสากล หรืออาจจะใช้โน้ตไทยที่มีรูปแบบเฉพาะการบันทึกทำนองจังหวะแบบไทยก็ได้ ถ้าไม่ถนัดโน้ตอาจจะเรียนทำนองเพลงจากผู้สอนโดยตรงก็สามารถเข้าโน้ตเพลงได้เช่นกัน ข้อดีของการถ่ายทอดความรู้ในสมัยใหม่โดยการใช้โน้ตเพลง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรีมากขึ้นเพราะมีความสะดวกสบายช่วยประหยัด

เวลา (Zoltan Kodaly, 1974 อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537)

3) ฐปฏิบัติเครื่องดนตรี (Know Practice Music Instruments) มีขั้นตอน ตามทักษะกระบวนการปฏิบัติดนตรี ดังนี้

3.1) ขั้นสังเกตรับรู้ ผู้เรียนสังเกตรับรู้จากการสาธิตหรือจากอธิบายจากครูหรือใช้สื่อการเรียนการสอน

3.2) ขั้นทำตามแบบ ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อทำความเข้าใจถึงการบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดที่จะได้มาซึ่งเสียงตัวโน้ตของเครื่องดนตรี อ่านหรือท่องโน้ตเพลงสำหรับฝึกหัดที่จะบรรเลง บรรเลงเพลงสำหรับฝึกหัดตามแบบ โดยครูผู้สอนหรือจากสื่อการเรียนการสอน

3.3) ขั้นทำโดยไม่มีแบบ ผู้เรียนสามารถทำเองได้โดยไม่มีแบบเป็นการให้ฝึกปฏิบัติชนิดครบถ้วนกระบวนการทำงาน ตั้งแต่ต้นจนจบด้วยตนเอง

3.4) ขั้นปฏิบัติจนเกิดความชำนาญหรือทำได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งอาจเป็นงานชิ้นเดิมหรืองานที่คิดขึ้นใหม่ ผู้เรียนสามารถที่จะฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดทักษะจนชำนาญ ในขั้นนี้สามารถประเมินผลระหว่างการปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ตลอดเวลาโดยให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญฟังและเสนอแนะหรือเข้าร่วมการประกวดแข่งขันเพื่อแสดงฝีมือพร้อมทั้งมีการยอมรับการเสนอแนะจากคณะกรรมการเพื่อนำมาปรับปรุงตนเองในด้านพัฒนาฝีมือต่อไป

3.5) ขั้นประเมินผลทักษะทางดนตรี ผู้เรียนสามารถประเมินผลการปฏิบัติดนตรีได้ด้วยตนเองเพื่อแสดงว่าสามารถปฏิบัติได้ตรงตามรูปแบบอย่างถูกต้องหรือไม่ โดยการบรรเลงให้เพื่อนหรือครูฟังแล้วอธิบายได้ว่าการบรรเลงนั้นถูกวิธีและถูกต้องตามหลักการบรรเลงและบทเพลงหรือไม่ ดังนี้ 1) ความถูกต้องในการบรรเลง จะต้องพิจารณาว่าผู้บรรเลงดนตรีนั้น มีความสามารถในการถ่ายทอด การบรรเลงดนตรีที่ถูกต้องตามจังหวะ ท่วงทำนองของบทเพลง ถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลง ทั้งสามารถบรรเลงเพลงได้เหมาะสมกลมกลืนและไพเราะ ไม่มีลักษณะด้อยของการบรรเลงเช่น เพี้ยน หลุด พลาด เป็นต้น 2) ความแม่นยำในการอ่านเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี การขับร้องและการบรรเลงดนตรีนั้น ผู้บรรเลงดนตรีและผู้ขับร้องจะต้องมีความเข้าใจในการอ่านเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี มีความสามารถที่จะอ่านโน้ตเพลงได้อย่างถูกต้องตามที่ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ไว้ ทำให้บทเพลงนั้นไพเราะและสมบูรณ์ 3) การควบคุมคุณภาพเสียงเครื่องดนตรีในบรรเลง เราสามารถที่จะประเมินคุณภาพของผู้บรรเลงจากการฟังได้ว่าผู้บรรเลงสามารถที่จะใช้การควบคุมเสียงเครื่องดนตรีได้มากน้อยเพียงใด เสียงจะต้องไม่ขาด ไม่เกินเหมาะสมกับทำนองดนตรี ทั้งยังต้องเข้าถึงเทคนิคการบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดด้วย ผู้บรรเลงดนตรีจะต้องควบคุมคุณภาพเสียงของเครื่องดนตรีได้อย่างถูกต้องชัดเจน (Davies, 1971; Simpson, 1972; Fitts, 1964)

4) ฐรักษาเครื่องดนตรี (Know Treating Music Instruments) เป็นการรักษาเครื่องดนตรีที่เราปฏิบัติด้วยลักษณะเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นมีคุณค่าต่อตัวผู้ปฏิบัติ นับได้ว่าเป็นครูของผู้ปฏิบัติโดยแท้ เนื่องจากเราจะต้องบรรเลงลงที่เครื่องดนตรีนั้น ถ้าไม่มีเครื่องดนตรีที่เป็นครูของเราจะไม่มีโอกาสที่จะเรียนรู้การปฏิบัติดนตรีนั้น ๆ ประกอบกับเครื่องดนตรีส่วนมากจะมีความบอบบางการกระทบแต่ละครั้งอาจส่งผลต่อเสียงของเครื่องดนตรีและการซ่อมบำรุง อีกประการหนึ่งเครื่องดนตรีส่วนมากจะมีราคาค่อนข้างสูง ดังนั้นการรู้จักเก็บรักษาเครื่องดนตรีหลังจากใช้งานแล้วหรือการเก็บรักษาในรูปแบบต่าง ๆ ยังช่วยลดค่าใช้จ่าย รักษาคุณภาพของเสียงดนตรีที่ดีและยืดอายุการใช้งานอีกด้วย การเก็บรักษาเครื่องดนตรี นับว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่าการดูแลความพร้อมใช้ก่อนการบรรเลงเช่นกัน ดังที่กล่าวมาแล้วว่าเครื่องดนตรีมีหลายชนิด แต่ละชนิดจะมีส่วนประกอบและหลักกลไกที่แตกต่างกัน การเก็บรักษาให้ถูกวิธีจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เล่นดนตรีจะต้องตระหนัก

อยู่เสมอ และต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการ จึงจะทำให้เครื่องดนตรีมีความคงทนสามารถใช้งานได้อย่างคุ้มค่า (อุเทน อินทโร, 2548)

5) รู้พัฒนาฝีมือ (Know Skill Development) เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2543) ได้กล่าวว่า ความชำนาญจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความคุ้นเคย อันเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะพาไปสู่รสชาติอันดีมีค่าแห่งศิลปะดนตรี ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกนั้นสอดคล้องกับ พรทิพย์ เสาวโค (2543) กล่าวไว้ว่า การที่ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะไม่ว่าด้านใดก็ตามโดยวิธีการกระทำซ้ำ และบ่อย ๆ ไปพร้อมกับการใช้หลักการเรียนรู้ทางจิตวิทยาการเรียนรู้จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการประพันธ์ โดยธรรมชาติของนักดนตรี การพัฒนาฝีมือถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะการพัฒนาฝีมือถือเป็นหัวใจหลักในการสร้างสรรค์งานดนตรียิ่งฝึกซ้อมยิ่งเห็นข้อบกพร่องของตนเองและพัฒนาตนเองเสมอ

6) รู้คุณค่าครูที่สั่งสอน (Gratitude of Teachers) ครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้เรา มีความรู้ ทั้งวิชาการดนตรีและวิชาคน วิชาคนเป็นวิชาที่ไม่สามารถเรียนหรืออ่านจากตำราได้ ครูจึงเป็นบรรทัดฐานที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาคนเป็นอันดับแรก การที่ได้มาซึ่งความรู้ต้องอาศัยการเข้าหาครู เรียนรู้วิชาจากครู เรียนรู้วิธีการที่ได้มาซึ่งความรู้ ครูคือคนท่านหนึ่งที่มีชีวิตจิตใจ มีความรักเมตตาต่อศิษย์ ศิษย์ต้องมีสัมมาคารวะ นอบน้อม รู้จักบุญคุณท่านที่มีต่อเราก่อน โดยส่วนใหญ่ลูกศิษย์ที่ประสบความสำเร็จจะเชื่อและยึดมั่นในตัวครู ดังคำกล่าวที่ว่า ได้ดีเพราะเชื่อครู ผู้สอนจะต้องเลือกเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับความถนัดและสภาพร่างกายของผู้เรียน เครื่องดนตรีต้องมีคุณภาพ และควรปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักรักษาเครื่องดนตรีและเคารพนบไหว้ครูดนตรี (อุทัย ศาสตรา, 2553) ดังนั้นการที่เป็นลูกศิษย์รู้คุณค่าครูผู้สั่งสอน จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งเพราะวันข้างหน้าศิษย์เองก็จะกลายเป็นครูผู้ถ่ายทอดแบบอย่างที่ดีได้ อีกนัยหนึ่งเครื่องดนตรีที่นักดนตรีที่ใช้ปฏิบัติก็ถือเป็นครูของนักดนตรีที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง เนื่องด้วยเราต้องบรรเลงหรือปฏิบัติลงที่เครื่องดนตรี ซึ่งถ้าหากไม่มีเครื่องดนตรีที่จะบรรเลงก็จะมีครูให้เราได้เรียนรู้การปฏิบัติ นักดนตรีทั้งหลายจึงนิยมไหว้ระลึกถึงคุณของเครื่องดนตรีก่อนการบรรเลงและหลังจากบรรเลงเสร็จสิ้น

ตารางที่ 2 รูปแบบการเรียนรู้ปฏิบัติเครื่องดนตรี K6 MODEL

อักษรย่อ	คำศัพท์	คำแปล
K1	Know Instruments	รู้เครื่องดนตรี
K2	Know Music Notation	รู้โน้ตเพลง
K3	Know Practice Music Instruments	รู้ปฏิบัติเครื่องดนตรี
		1) ขั้นสังเกตรับรู้
		2) ขั้นทำตามแบบ
		3) ขั้นทำโดยไม่มีแบบ
		4) ขั้นฝึกปฏิบัติจนชำนาญ
		5) ขั้นประเมินผลทักษะทางดนตรี
K4	Know Treating Music Instruments	รู้รักษาเครื่องดนตรี
K5	Know Skill Development	รู้พัฒนาฝีมือ
K6	Gratitude of Teachers	รู้คุณค่าครูที่สั่งสอน

จากตารางที่ 2 รูปแบบการเรียนรู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยใช้ K6 MODEL สรุปได้ว่า หากมีการเรียนรู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดใด ๆ ก็ตาม เราสามารถประยุกต์ใช้การเรียนรู้ปฏิบัติเครื่องดนตรี คือ 1) รู้เครื่องดนตรี 2) รู้โน้ตเพลง 3) รู้การปฏิบัติ 3.1) สังเกตรับรู้ 3.2) ทำตามแบบ 3.3) ทำโดยไม่มีแบบ 3.4) ฝึกปฏิบัติจนเกิด

ความชำนาญ 3.5) ประเมินผลทักษะทางดนตรี 4) รู้รักษาเครื่องดนตรี 5) รู้พัฒนาฝีมือ และ 6) รู้คุณค่าครูที่สั่งสอน ขั้นตอนการปฏิบัติอาจจะเริ่มจากการใช้ขั้นตอนใดก่อนหรือหลัง ตามความเหมาะสมของผู้ปฏิบัติ เครื่องดนตรีก็จะทำให้สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

ขั้นตอนและวิธีการเป่าแคนโดยใช้ K6 MODEL

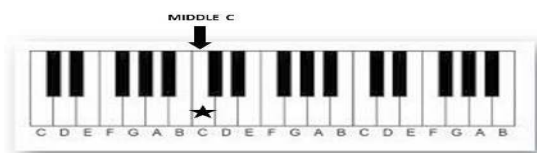
การจะเริ่มเป่าแคนลำดับแรกผู้เขียนขอเสนอวิธีการที่ไม่เคยมีมาแต่ก่อนคือ การใช้ K6 MODEL ร่วมกับการใช้โมเดลแคนเพื่อให้เข้าใจในระบบของตำแหน่งเสียงแคนก่อนที่จะเป่าจากแคนของจริงและยังเป็นการฝึกความพร้อมในการนิ้ว ปิด-เปิด รู แคนให้ความสัมพันธ์กัน จนเกิดความชำนาญในการวางนิ้วมือลงที่ตำแหน่งเสียงของแคน ในการฝึกหัดวางตำแหน่งเสียงของแคนในโมเดลแคนนั้น จุดประสงค์เพื่อให้คนที่เป่าแคนเข้าใจระบบเสียงของแคนที่จะนำตัวโน้ตไปใช้ในการบรรเลงลายแคน สามารถเข้าใจทางเดินของโน้ตลายแคนและที่สำคัญอีกอย่าง คือ สามารถทำให้การเป่าแคนง่ายยิ่งขึ้นโดยใช้เวลาในการฝึกหัดน้อยลง นอกจากนั้นผู้เรียนยังสามารถที่จะประเมินผลการปฏิบัติได้ด้วยตนเองจากขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 วางนิ้วและไล่ระดับเสียงแคนในโมเดล (K1)

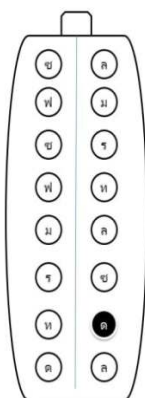
การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง โด เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

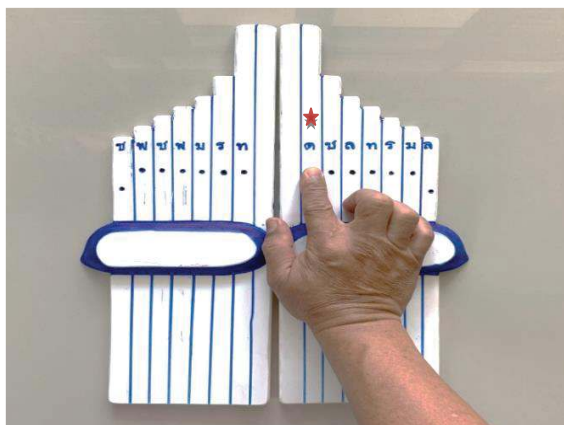
C (ด)

C (ด)

ตำแหน่งเสียง โด (ด)

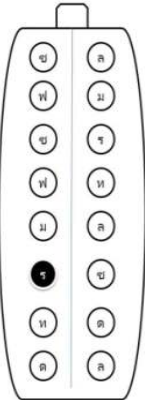
นิ้วชี้มือขวา

ภาพที่ 1 การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง โด เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

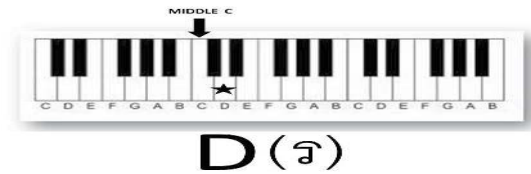
การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง เร (ร) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

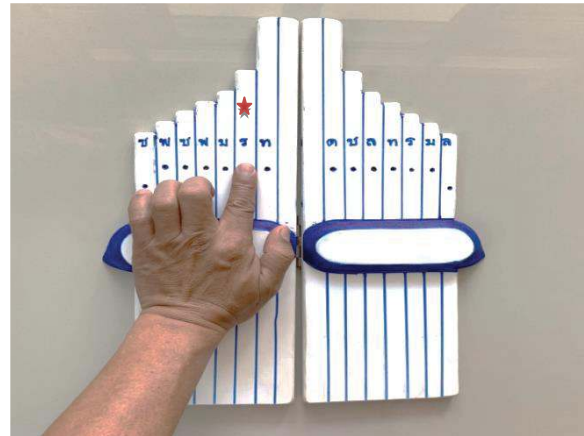
D (ร)

ตำแหน่งเสียง เร (ร)

D (ร)

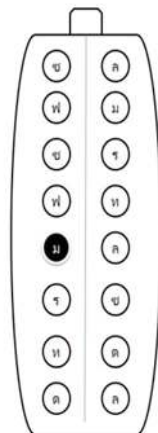
นิ้วชี้มือซ้าย

ภาพที่ 2 การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง เร (ร) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

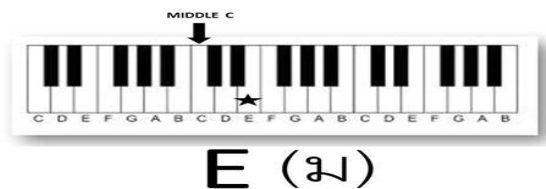
การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง มี (ม) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

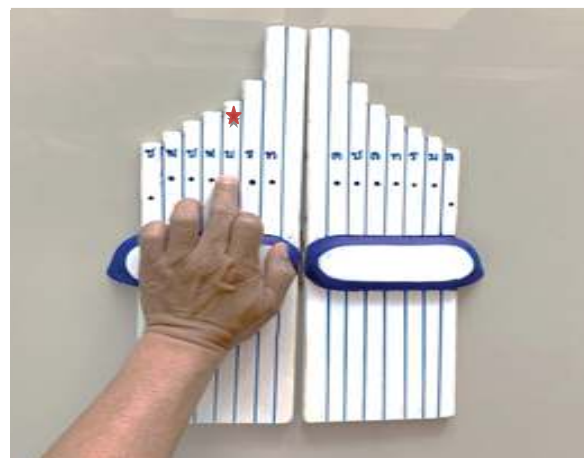
E (ม)

ตำแหน่งเสียง มี (ม)

E (ม)

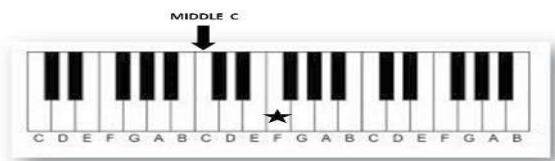
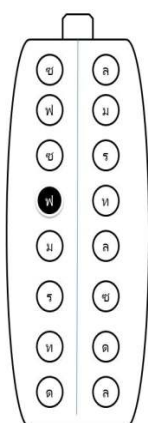
นิ้วกลางมือซ้าย

ภาพที่ 3 การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง มี (ม) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

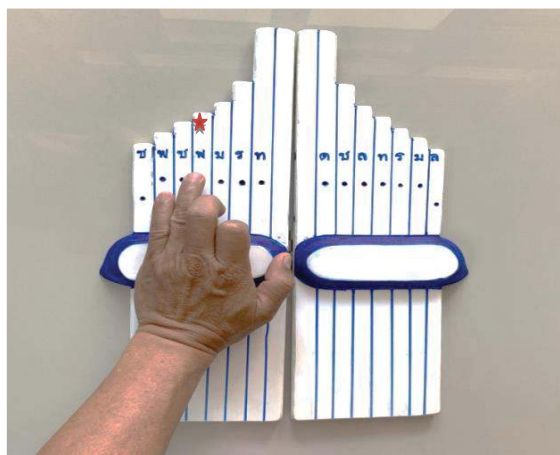
การวางนิ้วลงบนตำแหน่งเสียง ฟา (ฟ) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

F (ฟ)

F (ฟ)

ตำแหน่งเสียง ฟา (ฟ)

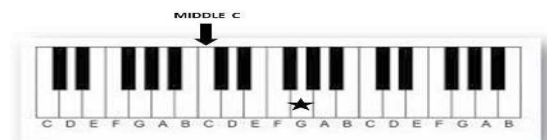
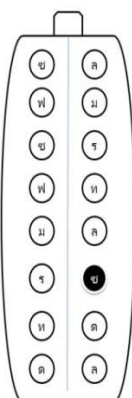
นิ้วนางมือซ้าย

ภาพที่ 4 การวางนิ้วลงบนตำแหน่งเสียง ฟา (ฟ) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

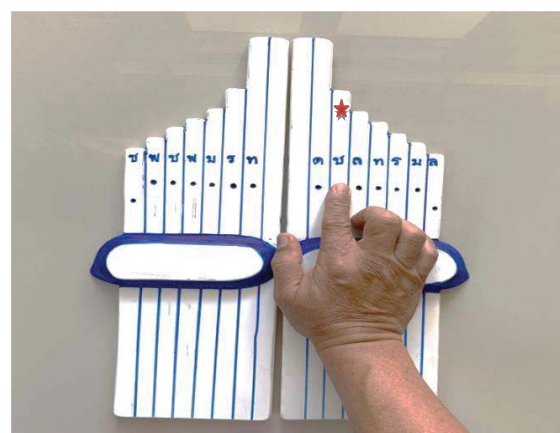
การวางนิ้วลงที่ตำแหน่งเสียง ซอล (ซ) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

G (ซ)

G (ซ)

ตำแหน่งเสียง ซอล (ซ)

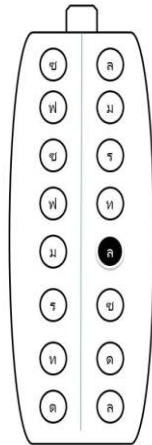
นิ้วชี้มือขวา

ภาพที่ 5 การวางนิ้วลงที่ตำแหน่งเสียง ซอล (ซ) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

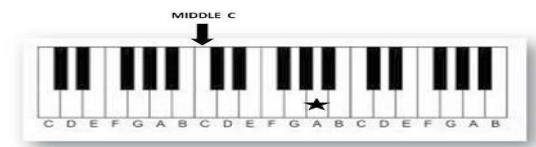
การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง ลา (ล) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

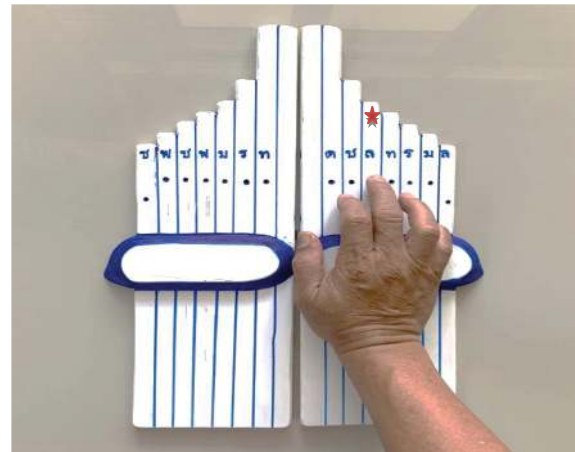
A (ล)

ตำแหน่งเสียง ลา (ล)

A (ล)

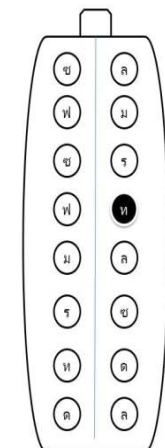
นิ้วกลางมือขวา

ภาพที่ 6 การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง ลา (ล) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

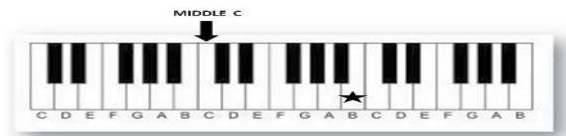
การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง ที (ท) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

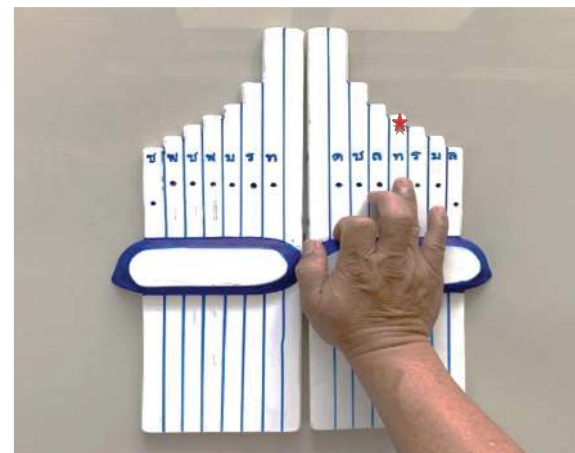
B (ท)

ตำแหน่งเสียง ที (ท)

B (ท)

นิ้วนางมือขวา

ภาพที่ 7 การวางนิ้วลงที่แคนในตำแหน่งเสียง ที (ท) เมื่อเปรียบเทียบกับคีย์บอร์ด

ขั้นที่ 2 อ่านและท่องโน้ตเพลงที่จะใช้ปฏิบัติ (K2)

แบบฝึกหัดอ่านโน้ต โด เร มี ฟา (โด=ด, เร=ร, มี=ม, ฟา=ฟ, ซอล=ซ, ลา=ล, ที=ท และ โด(สูง)=ค)

1	2	3	4	5	6	7	8
--- ด	--- ร	--- ม	---	--- ม	--- ร	--- ด	---
--- ค	--- ร	--- ม	--- ฟ	--- ม	--- ร	--- ค	---

แบบฝึกหัดอ่านโน้ต ซอล ลา ที โด

1	2	3	4	5	6	7	8
--- ซ	--- ล	--- ท	---	--- ท	--- ล	--- ซ	---
--- ซ	--- ล	--- ท	--- ค	--- ท	--- ล	--- ซ	---

ขั้นที่ 3 อ่านโน้ตเพลงพร้อมทั้งฝึกวางนิ้วลงตำแหน่งเสียงของโมเดลแคน

แบบฝึกที่ 1 มือขวา (ไล่ระดับเสียง โด ถึง เสียง ที)

1	2	3	4	5	6	7	8
--- ด	--- ซ	--- ล	--- ท	--- ค	--- ท	--- ล	--- ซ
นิ้วชี้	นิ้วชี้	นิ้วกลาง	นิ้วนาง	นิ้วชี้	นิ้วนาง	นิ้วกลาง	นิ้วชี้

แบบฝึกที่ 2 มือขวา (แบบฝึก ซอล ลา ที)

1	2	3	4	5	6	7	8
--- ซ	--- ล	--- ท	---	--- ท	--- ล	--- ซ	---
--- ซ	--- ล	--- ท	--- ค	--- ท	--- ล	--- ซ	---

แบบฝึกที่ 3 มือซ้าย (ไล่ระดับเสียง เร ถึง เสียง ซอล)

1	2	3	4	5	6	7	8
--- ร	--- ม	--- ฟ	--- ซ	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
นิ้วชี้	นิ้วชี้	นิ้วกลาง	นิ้วนาง	นิ้วนาง	นิ้วกลาง	นิ้วชี้	นิ้วชี้

แบบฝึกที่ 4 มือซ้าย (แบบฝึก เร มี ฟา)

1	2	3	4	5	6	7	8
--- ร	--- ม	--- ฟ	---	--- ฟ	--- ม	--- ร	---
--- ร	--- ม	--- ฟ	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร	---

แบบฝึกที่ 5 มือขวาและมือซ้าย (แบบฝึก โด เร มี ฟา)

1	2	3	4	5	6	7	8
--- ด	--- ร	--- ม	---	--- ม	--- ร	--- ค	---
--- ค	--- ร	--- ม	--- ฟ	--- ม	--- ร	--- ค	---

แบบฝึกที่ 6 ลายเตี้ยโขง (มือขวาและมือซ้าย)

1	2	3	4	5	6	7	8
---	--- ล	--- ซ	- ม - ล	--- ซ	- ค - ล	--- ซ	- ม - ล
---	--- ล	--- ซ	- ม - ล	--- ซ	- ค - ล	--- ซ	- ม - ล
---	- ซ - ม	--- ร	- ค - ม	--- ร	- ซ - ม	--- ร	- ค - ล
--- ค	- ร - ม	- ร - ค	- ซ - ล	--- ค	- ร - ม	- ร - ค	- ซ - ล

ขั้นที่ 4 ฝึกวางนิ้วลงที่แคนจริง (K3)

ในขั้นนี้เป็นการนำเอาภาพจินตนาการที่ได้จากการฝึกวางนิ้วลงที่โมเดลแคน มาลงสู่การวางนิ้วในตำแหน่งของแคนจริง แล้วให้ผู้ฝึกไล่ระดับเสียงตามโน้ตฝึกหัดอย่างช้า ๆ จนเกิดความชำนาญและเข้าใจในตำแหน่งของเสียงแคน ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แสดงการวางนิ้วลงตำแหน่งเสียงของโมเดลและแคนจริงเพื่อให้เกิดความเข้าใจในตำแหน่งเสียง

ขั้นที่ 5 ฝึกเป่าแคนและพัฒนาฝีมือในการเป่าแคน (K5)

ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องฝึกเป่าแคนจากของจริง โดยการใช้ลมเป่าเข้าและดูดออกสลับกันไป การที่จะให้เกิดเสียงแคนตามตัวโน้ตที่ต้องการนั้นผู้เรียนต้องเป่าแคนพร้อมทั้ง ปิดตำแหน่งเสียงที่ต้องการให้เกิดเสียง เช่น ถ้าต้องการให้เกิดเสียง โด (ด) ผู้เป่าแคนจะต้องเป่าหรือดูดที่ตำแหน่งปากเป่าของเต้าแคน พร้อมกับ การปิดตำแหน่งเสียง โด (ด) แคนก็จะให้เสียง โด (ด) ออกมาตามที่ต้องการ ส่วนเสียงอื่น ๆ ก็ปฏิบัติลักษณะเดียวกัน ให้ผู้เรียนฝึกไล่ระดับเสียงตามแบบฝึกจนเกิดทักษะความชำนาญในการวางนิ้วให้สัมพันธ์กับการใช้ลมเป่าแคน หลังจากนั้นให้ฝึกเป่าแคนเพลงหรือล่ายง่าย ๆ ได้แก่ ล่ายเต้ยโขง หรือล่ายอื่น ๆ ให้เกิดความชำนาญจนสามารถแตกทำนองใหม่ได้อย่างเชี่ยวชาญได้

ขั้นที่ 6 ใ้ห้ระลึกถึงคุณครูและการเก็บรักษา (K4) (K6)

ก่อนการเป่าแคนจำเป็นที่จะต้องมีการไหว้และระลึกถึงคุณครู โดยครูที่อยู่ใกล้และผู้เรียนสัมผัสได้ดีที่สุด คือ แคน เพื่อให้ผู้ฝึกเป่าแคนมีสติและจดจ่ออยู่กับการเรียน ดังนั้นผู้เป่าแคนจะต้องไหว้แคนก่อนที่จะทำการเป่าแคนและหลังจากการเป่าเสร็จในการไหว้เครื่องดนตรีก็เปรียบเสมือนเราได้เคารพในครูบาอาจารย์ที่สั่งสอน ทำให้เกิดความมั่นใจว่าเรามีครู ที่คอยให้กำลังใจในการเป่าแคน อีกทั้งเป็นการทำสมาธิก่อนการเป่าแคนอีกด้วย อีกอย่างที่สำคัญคือ การวางและการถือแคนจำเป็นต้องทำด้วยความเคารพ ไม่เดินข้าม และต้องวางไว้ในที่เหมาะสม ขั้นตอนสุดท้าย การเก็บรักษาแคนหลังจากการใช้งานต้องเช็ดรูปากเป่าให้แห้งและสะอาด เก็บในกล่องหรือถุงผ้าที่ระบายความร้อน และไม่ควรถูกเก็บไว้ในที่ที่ร้อน เพราะอาจทำให้ชิ้นไม้(ขี้ผึ้ง)สำหรับอุดแคนนั้นละลายได้

ข้อค้นพบ

การปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทใด ๆ ก็ตามให้เกิดประสิทธิผลควรมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีชิ้นนั้น คือ ตำแหน่งเสียงของเครื่องดนตรี โน้ตเพลง วิธีการปฏิบัติ เก็บรักษาเครื่องดนตรี พัฒนาฝีมือการบรรเลง การไหว้และระลึกถึงคุณครู จึงจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติเครื่องดนตรีอย่างแท้จริง

บทสรุป

รูปแบบการเป่าแคนโดยใช้ K6 MODEL ที่ผู้นิพนธ์ได้พัฒนาขึ้นเพื่อนำเสนอเทคนิคการเป่าแคนอย่างง่ายโดยใช้ K6 MODEL ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจในขั้นตอนและวิธีการ คือ ศึกษาตำแหน่งเสียงแคน ศึกษาโน้ตเพลงแคน ปฏิบัติการเป่าแคน เก็บรักษาแคน พัฒนาฝีมือการเป่าแคน ไหว้และระลึกถึงคุณครู การนำรูปแบบการเป่าแคนโดยใช้ K6 MODEL ไปใช้ในการเรียนการสอนปฏิบัติเครื่องดนตรี ได้แก่ เครื่องดนตรีพื้นเมือง เครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีสากล เนื่องจากเนื้อหาออกแบบให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเครื่องดนตรีจริง ดังนั้นผู้สอนและผู้เรียนจำเป็นต้องมีเครื่องดนตรีพร้อมที่จะใช้งาน ทั้งมีการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นอกจากนั้นควรมีการพัฒนาวิจัยต่อยอดในการสร้างเทคนิคและรูปแบบการปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปีงบประมาณ 2563. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2543). สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย. โอเดียนสโตร์.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2537). หลักการของโคตยาสู่การปฏิบัติ : วิธีการด้านดนตรีศึกษาโดยการสอนแบบโคตยา
(พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2544). พฤติกรรมการสอนดนตรี. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ เสาวโค. (2543). การสร้างแบบฝึกแต่งคาประพันธ์ประเภทฉันท์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- โรงเรียนกัลยาณวัตร. (2562). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนกัลยาณวัตร ปีการศึกษา 2562.
โรงเรียนกัลยาณวัตร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25.
- วัจนกร สารเขวี่ระกุล. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะปฏิบัติดนตรีโปงลางสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2562-2565.
สำนักงานศึกษาธิการภาค 12, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สนอง คลังพระศรี. (2549). ศิลปะการเป่าแคน มหัตถุรย์แห่งเสียงของบรรพชนไท.
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สรวิชัย สนิทโคตร. (2557). การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงแคนลายแม่บทของครูสมบัติ
สิมหล้า [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2551). ร่องรอยทำเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม (พิมพ์ครั้งที่ 3). เรือนแก้วการพิมพ์.
- อุทัย ศาสตรา. (2553). การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร
ศิลปินแห่งชาติ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุเทน อินทโร. (2548). การดูแลรักษาเครื่องดนตรี. จงเจริญการพิมพ์.
- Davies, I. K. (1971). *The management of learning*. McGraw –Hill.
- Fitts, P. M. (1964). Perceptual-motor skill learning. In A. W. Melton (Ed.), *Categories of human
learning* (pp. 243–285). Academic Press.
- Simpson, D. (1972). *Teaching physical education: A system approach*. Houghton Mifflin.